Analýza použití hodnoticího nástroje DERS v prostředí českých montessori škol a doporučení pro další implementaci nástroje.

Tento dokument je přílohou k závěrečné zprávě o realizaci projektu Klíče k úspěšnému učení CZ.02.3.68/0.0/0.0/16_032/0008271

Autor:

Steven J Hughes, PhD, ABPdN

Odborná garance:

Irena Kašparová, M.A., Ph.D.

Dokument vznikl pro projekt Klíče k úspěšnému učení,

za podpory MŠMT a EU.

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Obsah

Úvod 3
O DERS 3
Odůvodnění studie 4
Postup studie 4
Výsledek 5
Výklad 5
Doporučení 6
Příloha č. 1 – Přehled naměřených dat 7

Úvod

Tato zpráva představuje výsledky malé pilotní studie, kterou provedly organizace Montessori školy Andílek – mateřská škola a základní škola, o.p.s., Asociace Montessori ČR a Dr. Steven Hughes, PhD., a to prostřednictvím projektu Klíče k úspěšnému učení. Projekt byl podpořen EU fondy a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a byl realizován v letech 2018–2021.

Účelem studie bylo vyzkoušet použití škály hodnocení vývojového prostředí (Developmental Environment Rating Scale - DERS) v montessori školách v České republice jako nástroje pro zlepšování těchto škol.

O DERS

The Developmental Environmental Rating Scale (DERS) je anglický jazykový nástroj pro pozorování prostředí ve třídě, který je určen k měření vývojových kvalit učebních prostředí pro děti ve věku od 2,5 do 12,5 let. Byl vytvořen Centrem pro Montessori ve veřejném sektoru (CMPS), neziskovou organizací se sídlem ve Spojených státech, jejímž posláním je podpora vysoce kvalitního montessori vzdělávání ve veřejně financovaných školách[1].

DERS je navržen tak, aby posoudil vlastnosti třídy, o nichž je známo, že jsou spojeny s širšími vývojovými (spíše než akademickými) výsledky. Konkrétně hodnotí fyzické rysy třídy, chování učitelů a dalších dospělých přítomných ve třídě a hodnotí přítomnost širších vývojových výsledků prostřednictvím chování dětí ve třídě.

DERS harmonizuje environmentální rysy s žádoucími výsledky souvisejícími s výkonným fungováním, jazykovou a kulturní plynulostí a sociálně-emocionálními dovednostmi. DERS vyžaduje relativně krátké (jednodenní) školení a mohou ho spravovat učitelé, správci škol a výzkumní pracovníci pro formativní i sumativní hodnocení.

DERS byl vyvinut v průběhu čtyř let třídního výzkumu v kombinaci s komplexními přehledy literatury o poznávání a pedagogice. Skládá se z propracované posloupnosti stupnic indikujících přítomnost položky, velikost a frekvenci. Šedesát položek je organizováno ve třech pozorovacích kategoriích (děti, dospělí a prostředí) a hodnoceno pomocí aplikace (běžící na platformě Apple iPad) během hodinového pozorování ve třídě. Na konci pozorování aplikace vytvoří popisnou zprávu, číselné hodnocení a grafické zobrazení položek.

Přestože existují jiné nástroje pro měření kvality třídy, DERS je jedinečný ve čtyřech směrech.

1) DERS je výslovně rámován teorií a praxí vývojového učení,

[1] Cossentino, J., & Brown, K. (2017). What's going on in this (developmental) classroom: DERS working paper #1. Washington, DC: National Center for Montessori in the Public Sector.

2) DERS nabízí neobvyklý stupeň specifičnosti, pokud jde o atributy třídy, které podporují lidský rozvoj.

3) DERS sladí atributy, které charakterizují vstupy vývojového učení,

4) DERS byl vyvinut se zvláštním zřetelem k montessori pedagogice, aniž by byl omezen na použití pouze v montessori učebních prostředích.

Položky DERS nejsou vázány na specifické rysy montessori pedagogiky a nástroj lze použít v řadě vzdělávacích/vývojových prostředí. Nicméně řada funkcí plně implementovaných montessori (např. výběr, smíšené věkové skupiny, přehledné prostředí) dobře odpovídá výzkumu podporujícímu ukazatele DERS.

Od svého uvedení na trh v Severní Americe v roce 2017 se DERS široce používá ve školách v USA jako alternativa ke konvenčním hodnoticím nástrojům, které nebyly vhodné pro použití ve specializovaném prostředí montessori třídy. Také se začal používat jako nástroj pro zlepšení montessori škol a obecně k profesnímu rozvoji a vzdělávání v montessori školách.

Odůvodnění studie

Společným posláním Montessori škol Andílek – mateřské školy a základní školy, o.p.s. a Asociace Montessori ČR je poskytovat podporu školám, které se identifikují jako školy poskytující montessori pedagogiku v České republice a okolních regionech.

Dr. Steven Hughes, PhD. se o DERS dozvěděl během jeho vývoje prostřednictvím vztahů s organizacemi montessori v Severní Americe a viděl jeho potenciál ve dvou směrech:0

1) jako výzkumný nástroj pro dokumentování kvality montessori praxe ve třídě

2) jako nástroj pro zlepšování montessori školy v České republice.

Montessori školy Andílek, mateřská škola a základní škola, o.p.s. a Asociace Montessori ČR se s Dr. Stevenem Hughesem, PhD. spojili, a společně vytvořili organizační tým studie. Krátce po vydání aplikace organizátoři této studie kontaktovali NCMPS s dotazem na možnost lokalizace DERS do češtiny. Potřebné zdroje k tomu však nebyly k dispozici, a proto se organizační tým rozhodl implementovat omezenou zkušební verzi, kdy aplikace DERS zůstane v angličtině s přeloženými položkami poskytnutými na papíře pro tuto zkušební verzi.

Postup studie

Pro zahájení realizace této studie v České republice pozval organizační tým studie vedení škol z České republiky zapojené do projektu Klíče k úspěšnému učení, aby se na jaře 2019 zúčastnily e-learningového vzdělávacího modulu, kde se naučí administraci DERS. Školení se zúčastnili učitelé a vedení z pěti škol ČR. Jedna škola (MINT Brno) školení absolvovala později.

Školení sestávalo z několika kroků:

- zdůvodnění používání aplikace DERS v českých montessori školách,
- kontroly obsahu položek (měřitelných indikátorů)
- seznámení s používáním aplikace iPad a DERS
- několika skupinových cvičení, která vytvořila podklad k pozorování měřicích položek a následných hodnoticích diskuzí.

Školy souhlasily se správou DERS ve svých institucích, počínaje podzimem 2019.

Výsledek

Použitelná data byla vrácena z celkem 16 pozorovacích měření DERS napříč pěti školami (data ze čtyř zpráv DERS označených jako „Guided Practice“ nebo „Training“ byla vyloučena z úvahy). Pět měření bylo provedeno v prostředí předškoláků, jedenáct měření proběhlo v základní škole. Tato hodnocení, barevně odlišená podle kritérií skóre DERS, jsou uvedena v tabulce 1.

Každé hodnocení představuje jednu pozorovací návštěvu v jedné třídě. Některé třídy byly během zkušebního intervalu pozorovány více než jednou. Většina hodnocení spadala do kategorií „Optimální“ nebo „Vysokofunkční“, dle kategorií skóre DERS. Menší počet hodnocení spadal do rozsahu „Rozvíjející se“, pouze tři skóre spadala do rozsahu „Nízkofunkční“.

Tři třídy ve dvou školách získaly hodnocení, která byla všechna nebo téměř všechna v rozsahu „Optimální". Jedna třída vykazovala hodnocení konzistentně v rozmezí „Rozvoj" u více pozorování. Většina tříd vykazovala hodnocení převážně v rozsahu „Vysokofunkční".

Výklad

Hodnocení DERS ve více školách a více třídách poskytuje hodnocení, která sahají od nízkofunkčních po vysoce funkční. Tyto rozdíly představují konkrétní a smysluplnou odchylku v implementaci montessori v těchto prostředích, která téměř jistě významně ovlivní vývoj dítěte a možnost uznání pro některé a nápravy pro jiné.

Tyto výsledky naznačují, že DERS může být v České republice účinným nástrojem, který pomůže ohodnotit kvalitu implementace montessori a identifikovat třídy, kde by učitelé měli prospěch z dalšího rozvoje.

Způsob, jakým byl DERS využíván, však ukazuje na potřebu další podpory osob, které DERS používají jako součást své praxe. Konkrétně pouze jedna škola opakovala administraci DERS v průběhu času (jak bylo doporučeno v rámci školení) a zatímco předplatné DERS pokrývalo celý akademický rok, žádná škola jej nespravovala

kontinuálně po dobu delší než dva měsíce. To naznačuje, že DERS není plně využíván jako pokračující základ pro pozorování ve třídě, zlepšování školy a rozvoj zaměstnanců.

Doporučení

Přestože jsou výsledky tohoto krátkého pilotního testu DERS v českých montessori školách omezené, naznačují, že toto opatření je příslibem jako nástroje pro hodnocení implementace montessori a má potenciál sloužit jako obecný nástroj pro standardní pozorování a konzultace učitelů s dalšími učiteli, případně rodiči. Na základě výsledků této studie jsou nabízena následující doporučení:

1. Sdílejte tyto výsledky (v neidentifikované formě) a poskytněte interpretaci zjištění české komunitě montessori a určete míru zájmu o získávání finančních prostředků na spolupráci s NCMPS při vytváření překladu DERS do češtiny.

2. Nástroj DERS by mohl tvořit základ školního konzultačního a rozvojového programu širšího typu. Prostřednictvím mentoringu zkušený „mistr učitel“ a průběžného pozorování (s využitím DERS i bez něj) umožní organizacím rozšířit své působení a „přidanou hodnotu“ pro komunitu montessori v České republice a potenciálně v celé střední Evropě.

Doufám, že vám tato zpráva bude užitečná. Rád zodpovím dotazy nebo komentáře. Neváhejte mě kontaktovat na sjhphd@gmail.com.

Děkuji za příležitost přispět k práci Montessori škol Andílek a Asociace Montessori ČR.

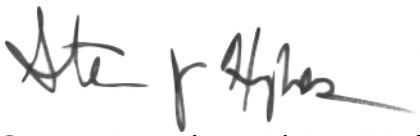

Steven J Hughes, PhD, ABPdN
Center for Research on Developmental Education
Vytvořeno pro project Klíče k úspěšnému učení.

Příloha č. 1 – Přehled naměřených dat

Table 1. DERS Ratings

Škola	Datum měření	Třída	DERS Type	Zahájení & Koncentrace	Kontrola impulzů	Pracovní paměť	Jazyková & Kulturní Plynulost	Sociální Plynulost & Emoční Flexibilita
Ama School Most	2019-10-04	Sachetova	Předškolní	67	70	70	70	71
Marché_Montessori_Praha	2019-10-04	Zbortkova	Předškolní	81	80	82	80	77
Marché_Montessori_Praha	2019-10-04	Zbortkova	Předškolní	68	75	73	73	69
Marché_Montessori_Praha	2019-10-30	Ester	Základní	54	56	60	65	56
Marché_Montessori_Praha	2019-10-30	Petra	Základní	76	75	77	77	71
Marché_Montessori_Praha	2019-12-17	Vedrana	Základní	77	75	73	76	79
Labyrint Lhota	2019-10-10	1T	Základní	58	62	57	60	58
Labyrint Lhota	2019-11-06	1T	Základní	60	60	59	58	63
Labyrint Lhota	2019-11-06	2T	Základní	51	51	46	52	49
Labyrint Lhota	2019-11-14	2T	Základní	38	34	32	41	38
Labyrint Lhota	2019-11-25	1T	Základní	67	70	67	72	70
Labyrint Lhota	2019-11-25	2T	Základní	38	41	38	45	34
Zvonenka Nachod	2019-10-23	Veronika	Základní	64	71	67	69	58
Zvonenka Nachod	2019-10-31	Veronika	Základní	54	57	57	63	56
Montessori Olomouc	2020-06-24	Capucine	Předškolní	81	81	78	81	78
Montessori Olomouc	2020-06-23	Sylvia	Předškolní	95	94	95	91	88

DERS Ratings by School and Date. Tmavě-zelená barva = OPTIMÁLNÍ; Světle – zelená barva = VYSOKOFUNKČNÍ; Žlutá = ROZVOJ; Oranžová = NÍZKOFUNKČNÍ.